

B. PETRICEICU-HĂJDÊŪ.

ARCHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI.

SUB AUSPICIELE MINISTERULUI JUSTIȚIEI, CULTELORŪ ȘI ALLŪ
INSTRUCȚIUNII PUBLICE.

Collectione critică de documente asupra trecutului român, începând dela
timpul cei mai depărtați și pînă la anul 1800.

Tom 1. Partea 1.

PREȚUL UNUI VOLUM 7 SFANȚI.

Ani D. Pogoroca
BUCURESCI.

IMPRIMERIA STATULUI.

1865.

Dare de sémă din partea redactorului pentru primul semestru allü publicațiunii:

„ARCHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI.”

Trei cauze ne îndemnă de a publica în volumul separatul primul semestru allü „Arhivei istorice”: de ntăi, pentru a presinta publicului uă mai grabnică ocasiune de a aprecia acéstă cullegere, datorită sollicitudinii guvernului actuale; allü duoilea, pentru a inlesni consultarea ei de către erudiți români și românofili din străinătate, precum și de către elevii cursului nostru de „Archeologia figurată” la Școala de belle-arte; in fine, allü treilea, pentru a publica semestrelle viitoare deja într'unü modü omogenü, cu mai multe îmbunătățiri, inspirate treptatü, una după alta, prin practica semestrului espiratü.

Duo publicațiunii periodice concurgü, in momentul de féță, pe callea de a grămădi și a limpeți materialulü, din care se va clădi uă dată, mai târziu, doritulü edificiu allü istoriei române: *Tesaurulü de monumente* allü D-lui Papiü-Ilarianü și acéstă a noastră *Archivă istorică*. Ambele publicațiunii apparü in Bucuresci, ambele offerescü lectorilorü sei câte patru cöle pe lună, ambele scotü la lumină remășițe inedite seü rare alle trecutului naționale . . . totă differința constă numai in deosebitulü punctü de vedere individuale allü fie-cărui redactorü in parte.

Istoria română e plină de povesti și de lacune: pentru a indrepta unele și a astupa ce celle-l'alte, se cere unü studiu basatü pe documente, érá de locü pe compilațiunii. Épistole, acte officiali, căllătorie, memorie, adecă lucruri describe sub impressiunea evenimentului, acesta e programmulü „Arhivei istorice,” pecändü in „Tesaurulü de monumente” s'aü admisü, pe lângă documentele celle mai prețioșe, mai multe alte piese, lipsite de valörea istorică, precum, bună-öră: De Thou, Bissel, etc.

Pone astădi istoria română ne era cunoscută numai după povestirile străinilorü, și chiarü

croniciarü nostri nu incetéză de a se plänge asupra lipsei materialului internü; eăci documentele celle antice, appesate sub oboroculü monastirilorü și allü familielorü particulare, remâneau de totü nestrăbătute. *Archiva istorică* adună, mai cu sémă, unele așa misterioșe revelațiunii alle Românilorü despre ei însiși, pe cândü *Tesaurulü de monumente*, in cea mai mare parte, urméză a reproduce narrațiunii förte interessanți, dar totuși esterne.

Nu mai vorbimü nimicü despre preferința sistemului nostru de a insoți fie-care documentü de câte unü summariu detalliatü, pentru a inlesni lectorului căutarea și înțellegerea documentelorü, cea ce lipsesce cu deseversire „Tesaurulü de monumente”; nu mai vorbimü nimicü despre registruri, prin cari se va încheia fie-care tomü allü „Arhivei istorice” și in cari se va cupprinde resumtulü analiticü allü annului întregü . . . singurulü defectü allü publicațiunii nostre este vițioșă essecuțiune tipografică, pe cândü aceea a d-lui Papiü se distinge, din contra, prin uă frumșețe esemplariă: a cui să fie vina, déca Impriperia Statului ne inzestréză cu littere vechie, sterse, mâncate?!

Pe longă caracterulü seü documentale și mai cu sémă internü, pe lóngă summariele și registrele sélle, *Archiva istorică* mai are meritulü de a îmbrățișa in sine töte epocelle istoriei române din töte punturile de vedere; încätü chiarü in acestü primü volumü, pe ce-va ca 200 de pagine, lectorulü găsesce 300 de piese, din cari nu este nici una, care să nu possédă măcarü unü din următoriele aspecte: politicü, sociale, juridicü, administrativü, ecclesiasticü, militariü, commerciale, topograficü, cronologicü, limbisticü, biograficü, eraldicü, etnograficü, litterariü, artisticü.

Sciëndü vr'uă dece limbe antice și moder-

ne, aveamă cheiele cele mai necesare pentru a înțelege și a allege totu ce pôte arrunca vre'ua lumină asupra trecutului român. Astu-feliu, afară de mai multe prețioase documente pone acum inedite de prin archivele russe, polone, și din Archiva Statului din Bucuresci, gruparăm la unu locu unu șiru de piese împrăștiate prin feliu de feliu de colecțiunii eterogene și unele forte rare: Acta Tomiciana, Акты Западной России, Benkoe, Engel, Grabowski, Baltimore, Resmifendi, Lewenklaui, Lelewel, Charrière, Czacki, Dunin-Borkowski, Neuville, Lannoy, Venelin, Rastawiecki, Sommer, Balinski, Pauli, Aprilov, Записки Одесского Общества, Monumenta Hungariae, Книга посольская литовская, Crusius, Собрание Законовъ, etc. etc.

Pentru a da uă idee anticipată despre abundența și importanța acestei publicațiuni, înfețisăm aci, de uă cam dată, următoria analise cronologică a 60 de documente pone la anul 1499, cuprinse numai în acestu primu vohtmă, și din cari vr'ua 40 sunt inedite.

Pagina :

I. *Tira, 201, februaru.*

Instituțiunile comerciale și politice alle Cetății-albe în secolii II și III: usulu limbelor greacă și latină, procuratorii imperiali, regimulu democratic, scutela de vame 41.

II. *Fără locu, 1096.*

Episcopia catolică secuésă a Milcovului în România; duoii cei mai vechi episcopi; legătura lor cu cruciatele 59.

III. *(Berladu), 1154, maui 20.*

Prima epocă din istoria Berladului: principii feudali vassali ai regiloru Galiției, aparițiunea Tecuciului și Galațului, legătura comerciale cu imperiulu bisantin, cu Ungaria, Russia și Boemia; sistemulu doganaru 16.

IV *Fără locu, 1192, februaru 1.*

Prima mențiune a numelui Moldovei; stăpânirea Româno-bulgarilor asupra României danubiane și părților Ungariei 96.

V. *Fără locu, 1231.*

Starea Românilor în Transilva-

nia: articolulu definitiv „ul“; numile proprie la Români; dominațiunea bulgară în Făgărașu 97.

VI. *Fără locu, 1378.*

Inceputulu colonisării române în Galiția: arcașii, români în serviciulu polon, legile române 153.

VII. *Fără locu, 1383.*

Urmarea colonisării române în Galiția 153.

VIII. *Luck, 1388, genariu 27.*

Petru-vodă Mușatū în Moldova: inrudirea lui cu dinastia polonă, bogăția lui, stăpânirea asupra Pocuției, moneda rubli de argintu italian, fratele lui Petru—Romanu 177.

IX. *Sucéva, 1388, februaru 10.*

Analogu cu documentulu precedente 177.

X. *Nowosambor, 1390.*

Români capi de oște în Polonia 104.

XI. *Fără locu, 1391, decembre.*

Legătura religioasă între Terra-Românească și Serbia, proprietăți teritoriale române în Serbia 17.

XII. *Romanu, 1392, martiu 30.*

Romanu-vodă în Moldova, fiii sei, modul delimitațiunii teritoriale, origina orașulu Romanu 18.

XIII. *Fără locu și dată.*

Mircea cellu Mare regulază comerciu munteneșu cu Polonia: Tergoviscea—depositu principale, arendarea vamelor la particulari 3.

XIV. *Giurgu, 1399, maui 11.*

Obligațiunile sătesci către fiscu, moruni domnesci, fiulu lui Mircea cellu Mare—Mihailu, dări annuali de grâu și vinu la monastiri 97.

XV. *Tismena, 1406, după 23 noembre.*

Titlulu completu allu Domnilorū munteni, legătura lui Mircea cellu Mare cu imperatulu Sigismundu 98.

XVI. *(Sucéva), 1407, genariu 7.*

Iosifu, primulu mitropolitu allu Moldovei; pozițiunea sea față cu Alessandru cellu Bunu, anticitatea monastirilor Bistrița și Némțu, cărțile monasti-

resci, plantațiunea viilor, familia boierescă Urechia sėu Urechia	140.
XVII. <i>Sucėva, 1407, octombre 8.</i>	
Regulamentul commerciale allu lui Alessandru cellu Bunu: sistemul monetariu, enumerațiunea mărfurilor, orașele Moldovei, drumurile, etc	130.
XVIII. <i>Argeșu, 1418, iuniu 15.</i>	
Mihailu-voda in Terra-Romanească: influința lui in Transilvania, pașiunile muntene, detașamenturi militare numite „săgėtta“	118.
XIX. <i>Sucėva, 1419, aprile 8.</i>	
Familliele boieresci cele mai vechie in Moldova, boieri-hotarnici, localitatea „Cămpulu lui Dragoșu“	110.
XX. <i>Fără locu, 1420.</i>	
Colonizarea română in Polonia; caracteristica vechielorū instituțiunii juridice la Români: libertatea intrunirilor, eligibilitatea judecătorilor, rescumpărarea muncii, etc.	153.
XXI. <i>Fără locu, 1421.</i>	
Căletoria unui ambasadoru franco-inglesu prin Moldova: descrierea Cetății-albe, hoșia Moldovenilor, justiția lui Alessandru cellu Bunu	129.
XXII. <i>Fără locu, 1422, augustu 20.</i>	
Vama din Berladu, hărăzirea vamelorū la monastiri, diferența între boieri-jupani și boieri-pani	132.
XXIII. <i>Fără locu, 1424, augustu 5.</i>	
Danu-voda in Terra-Romanească: origina lui, memoria Cumanilor, Ţiganiu sėu Ațiganiu, autonomia monastică, cronologia cu indictionu, etc.	19.
XXIV. <i>Westminster, 1427, iuliu 8.</i>	
Unu banu de Craiova emigratu și pensionatu in Anglia	88.
XXV. <i>Bistrița, 1428, iuliu 8.</i>	
Ţiganiu și Tătariu selavi dumesteici; numi proprie țigănesci și tătăresci; kinezii țigănesci; titlulu: Moldovlahia	122.
XXVI. <i>Sucėva, 1429, iuniu 1.</i>	
Enumerațiunea fiilorū lui Alessandru cellu Bunu	122.

XXVII. <i>Argeșu, 1430, septembre 16.</i>	
Danu-voda in Terra-Romanească: unu Grecu mare logofetu, formarea satelorū moșnenesci, scutirea particularilorū de dări , ,	73.
XXVIII. <i>Sucėva, 1431, februaru 6.</i>	
Hărăzirea vamelorū la monastiri, subordinațiunea monastirilorū una la alta, prisece	122.
XXIX. <i>Sucėva, 1433, octobre 8.</i>	
Stefanu-voda in Moldova, sate autonome, curtea apelativă dela Iași	82.
XXX. <i>Londra, 1434, maiu 10.</i>	
Unu banu de Craiova împămēntenitu in Anglia	88.
XXXI. <i>Basel, 1434, iuliu 14.</i>	
Legatulū papalu in Germania capu allu misiunii catolice in România; strategeme pentru respândirea catolicismulu	177.
XXXII. <i>Sucėva, 1438, februaru 17.</i>	
<u>Memoria. Jidovilorū in numile unorū sate, mențiunea boierilorū in documente de împreună cu frații și copii lorū</u>	4.
XXXIII. <i>Tergovisce, 1439, septembre 8.</i>	
Commerciulu Terre-Romanești cu Polonia și Moldova: Rimnicu—depositu principale, vama de pe carre, fioriniu unguresci, fii lu Vladu-voda Dracu	84.
XXXIV. <i>Sucėva, 1442, martiu 8.</i>	
Hărăzirea satelorū la boieri, mesterii săbiari, Sașii colonisti	74.
XXXV. <i>Sucėva, 1442, maiu 8.</i>	
Stefanu-voda in Moldova; frate-seu Petru; Tătariu selavi; vătămăni tătăresci; pisarii și gramaticii domnesci	123.
XXXVI. <i>Tergu-de-josu, 1444, apr. 26.</i>	
Petru-voda in Moldova, Ţiganiu	123.
XXXVII. <i>Pobrata, 1447, octombre 5.</i>	
Genealogia lui Petru-voda; decima domnescă de vinu; cėra domnescă; Tergulu-frumosu	113.
XXXVIII. <i>Pobrata, 1448, aprile 5.</i>	
Dările la Români: posadu, podvodă, ilișu, facerea de more, etc.; plățile judeciare: glóbe, tretina; obligațiunea militariă de a servi cu léfa; tribunalele superioare din Iași și din Hărlėu; meșterii	153.

- XXXIX. *Vashuiu, 1452, februaru 24.*
Alessandru-vodă în Moldova: orașul Tighinea în arendă, pescăriele din Besarabia 141.
- XL. *Sucéva, 1452, aprile 8.*
Genealogia lui Alessandru-vodă, modulul stringerii decimeii vinului 101.
- XLI. *Sucéva, 1453, genariu 26.*
Mulțimea viilor în Moldova: Cotnară, Hărlău, etc.; origina sășăscă a municipalităților române; Țigani și Tătari; moneda rublii de argint, boierhotarnicii; more 102.
- XLII. *Némțu, 1453, aprile 3.*
Tătarii sclavi; diacii domnesci 142.
- XLIII. *Tergovisce, 1456, aprile 15.*
Vladislaă-vodă în Țerra-Românească; origina lui; satul Corbi 142.
- XLIV. *Petra, 1456, septembrie 8.*
Stefană cellă Mare în Moldova: vamele dela Bacău și Tazlău, cuvinte comerciale tătăresci, duo feluri de sigillie domnesci 154.
- XLV. *Sucéva, 1459, maău 20.*
Sate unguresci în Moldova; episcopulă catolică; darea vlădicăscă; jurisdicțiunea monastică; tribunalulă superioră dela Bacău; decima de albine; pripașuri; moneda minimă groșă 113.
- XLVI. *Sucéva, 1466, iulău 9.*
Genealogia lui Stefană cellă Mare; consiliulă eclesiastică și laică; decima de miere; Tătarii domnesci, etc. 114.
- XLVII. *Putna, 1471, augustă 15.*
Vama dela Țuțora; comerciulă de exportă allă Kiliei 115.
- XLVIII. *Sucéva, 1472, augustă 19.*
Glăbe pentru omoră; glăbe pentru răpiră de fete; jurisdicțiunea monastică; fii lui Stefană cellă Mare 124.
- XLIX. *Cetatea-albă, după 1475.*
Stefană cellă Mare fortifică Cetatea-albă; architectulă Greă 178.
- L. *Sucéva, 1480, octombrie 5.*
Resbellulă lui Stefană cellă Mare cu Munteniă lui Țepellușă-vodă și cu Turcii; rolulă megieșiloră în procese 116.
- LI. *Sucéva, 1481, februară 1.*
Prețulă moșieloră; zloții tătăresci; mențiunea unui Dragoșă vitezulă din secolulă precedente 75.
- LII. *Tergovisce, 1483, iuniă 5.*
Origina sateloră moșnenesci: darea de callă către fiscă pentru transacțiunile teritoriale 37.
- LIII. *Sucéva, 1489, martă 13.*
Modulă delimitățiunii teritoriale; mențiunea unui teră antică Sarata; forma gramaticale „Rumără“ în loculă „Romănu“; mai multe cuvinte romănesci 154.
- LIV. *Fără locă, 1490, genariu 7.*
Instituțiunea jurațiloră în Țerra-Românească: 12 jurați, 24 jurați 69.
- LV. *Bucuresci, 1490, iulău 26.*
Darea de callă către fiscă pentru transacțiunile teritoriale; formarea sateloră moșnenesci; Bucuresci—capitală 5.
- LVI. *Sucéva, 1490, octombrie 15.*
Familia Balșă 156.
- LVII. *Sucéva, 1491, februară 26.*
Origina porecleloră ereditare la Romăni 156.
- LVIII. *Moscva, (1498—1499).*
Politica lui Stefană cellă Mare cu veciniă; idea unei mari alianțe contra Turciloră 81.
- LIX. *Fără locă (1498—1499).*
Relațiunile Lituaniei cu Moldova 81.
- LX. *Fără locă (1498—1499).*
Diplomația Moldovei cu Polonia, Moscovia și Crimulă; rollulă diaciloră domnesci; starostia Hotinului; ocupațiunile Ovireiloră în Moldova 82.
- Documentele posterioare, adecă din secolii XVI, XVII și XVIII, presintă în colecțiunea noastră uă nu mai puțină importanță istorică, deși ele, în genere, se rapportă deja la uă epocă mai bine cunoscută și potă fi adunate într'ună numără multă mai considerabile. Ne vomă mărgini de a cita următoriale câte-va:
- I. Discursulă politică allă lui Luca Cărjea din 1523 asupra necessităii unei lige anti-mohametană: modelă de elocuență, de judecată, de logică!

II. Documentulă dela Vladislău-vodă din 1524, din care appare, că străbunii nostri scieau deja a utiliza monastirile prin fundarea ospituirilor pentru săraci și altorū ospituri pentru străini, duo instituțiuni corresponsdătorie cu unū gradū înaltū de civilizațiune.

III. Documentulă dela Radu-vodă Călugerulū din 1546 despre vitejia visternicului Radu Golescu, foarte importantū pentru istoria artei militare la Români.

IV. Documentulă din 1567, prin care ni se desmască dramaticele terrori alle sufletului lui Alessandru-vodă Lăpușnenu, cândū în adjunulū morții illū persecutau umbrele victimelorū sēlle, mai cu sēmă alle stinsei familie a lui Petru-Rareșu.

V. Scrisoarea vizirială din 1574, cuprindețiă de noțiuni prețioșe și necunoscute pone astădi assupra revoltei lui Ionașcu-vodă cellū Cumplitū contra Turcilorū.

VI. Documentulă din 1577, care descrie curiosul ceremonialū allū frăției de cruce; una din celle mai frumoșe și mai vechie instituțiuni alle străbunilorū nostri.

VII. Documentulă fără dată dela Alessandru-vodă Mircea cu poetica descrițiune a eroismului frațilorū Golesci, și cu detallie de totū noie assupra invasiunii lui Ionașcu cellū Cumplitū în Țerra-Românescă.

VIII. Epistola din 1627 dela mitropolitulū transilvanū Dositeu, din care se descoperū unele deosebite legături bisericesci între Româniū din Ardēlū cu acei din Moldova.

IX. Documentulă din 1628 dela Mironū-vodă Barnoski, din care ne convingemū despre anticitatea votului universale la Români!

X. Documentulă din 1649 dela Mateiu Basaraba cu unū viu tablou de desordini, pentru cari poporulū românū accusa și desprețuia clerulū monasticū.

XI. Autografulū din 1649 allū mitropolitulū Dositeu, prin care ne luminamū assupra originei și primelorū studie alle acestui mare potetū și ierarculū moldovenescū!

XII. Sublima epopeă din 1684 a lui Mironū Costinū assupra istoriei române, considerate din punctulū de vedere cellū mai unionistū, fără mărșave antipatie locali.

XIII. Nota din 1689 a Francesului Neuville assupra aventurilorū celebrului Nicolaū Milesco, unū boierū moldovenescū ambassadorū pe lōngă imperatulū Chinei!

XIV. Testamentulū din 1732 allū lui George Pețriceico-Hăjdeu, cellū mai patrioticū monumentū allū durerilorū unui Românū instrăinatū!

Affară de aceste, vomū atrage atențiunea

lectorilorū assupra unū mare numerū de altele, cari, la prima vedere, se parū a fi de uă mai mică însemnătate, deși elle arruncă uă viuă lumină tocmai assupra vieței intime alle vechilorū Români; noi vorbimū despre scurtele și trecătoriie transacțiuni, din cari se lămurescū prețurile lucrurilorū pōne și alle cellorū mai ordinariie, precum, bună oră: în 1683 uă vedră de vinū costa 30 bani, numerându-se 150 bani într'ua costandă; în 1650 unū mărū arbure costa 1 leu; în 1636 unū boū costa 6 galbeni și 15 potroinicē, uă mertă de grău—4 potroinicē; în 1622 unū callū costa 600 bani, uă oca de ferrū—15 bani, unū foiu de faurū—1 galbenū; în 1620 uă dulamă de grană cu vulpi costa 4300 aspri, unū callū murgū cu frēu și cu șea turcescă—4500 aspri, unū cotū de tulpanū 54 aspri; în 1612 unū boū costa 6 zloți, uă vaccă cu vițellū—5 zloți, unū cojocū—1 galbenū, uă zeghiă țerrânescă—2 zloți; etc. etc.

Pentru a arreta acum modulū, în care colecțiunea noastră pōte și trebuī a fi utilizată, prin unū studiu comparativū allū documentelorū cuprinse în ea, vomū aborda, de pildă, cestiunea municipalitățilorū române: care e origina lorū? cari au fostū attributele lorū? care fu procedura lorū? personallulū? și altele.

Mironū Costinū afirmă, cum că Unguriū și Sașiū în Moldova, éra Unguriū, Sașiū și Serbiū în Țerra-Românescă, introducēndū cărciumele, dederă nascere municipalitățilorū (1).

Din tōte documentele vedemū, că municipalitățile române se compuneau din câte trei-spredece membri: duoi-spredece *purgari* și unū capū numitū în Moldova *șoltuzū*, éro în Țerra-Românescă *sudpu sēu județū*.

Aceste numiri justifică afirmațiunea lui Mironū Costinū; căci cuvēntul *purgari* e ungarosăsescū, modificatū din cuvēntul germanū *burger*; cuvēntul *șoltuzū* e de asemenea săsescū: *schultheiss*; cuvēntul *sudpu* e serbescū; încatū chiarū numai de pe aceste cuvinte se recunōsce elementulū sasso-serbescū allū municipalitățilorū muntenesci și elementulū sasso-maghiarū allū municipalitățilorū moldovene.

Documentulū dela Alessandru-vodă Iiașū din 1453, genariū 12, dovedesce, în adevēru, sasonismulū municipalitățilorū moldovene: ellū numesce lămuritū „Sași“ pe șoltuzulū și pe purgarii dela Baea. (2)

Acellași documentū probēză, că municipalitatea, cellū puținū în secolulū XV, era autonomă în cerculū proprietățilorū orășenesci: voindū a că-

(1) Pagina 168 și 172.

(2) Pagina 102.

peta dela ea vre-unu lucru, guvernul nu poruncea, ci intra în benevole „toemelă“. (3)

Deși cele mai multe documente menționează totu-d'a-una complectul municipalității în număr de 13, totuși chiaru singurulu județulu său șoltuzul era câte-uă-dată îndestullătoru pentru a reprezenta pe toți collegii sei, fiindu numai ellu responsabile pentru sigilliul municipale, precum se vede din documentul din 1665, mașu 7. (4).

În affaceri de uă mare importanță, bună-ora vînzarea vre-unei proprietăți orășenesci, către municipalitatea ordinariă se mai adaugeau alți membri ad-hoc, și anume preuții și diaconii domnesci, seŭ veri-uă căți-va „orășeni betrâni“, precum vedemŭ din documentul din 1591 octombre 4 (5), din acellu din 1649 augustu 30 (6), din acellu din 1665 (7), etc.

Fie-care municipalitate avea câte-unu sigiliu propriu, care se întipăria cu fumŭ: sigilliul Tergoviscei era unu vulturŭ bizantinŭ, allu Troțușului—unu brațu cu ciocanŭ (8), allu Petrei—uă capră (9), allu Botoșanilorŭ— unu pănuŭ etc., în giurulŭ căroru se scriea, slavonesce seŭ românesce: „pecetea orașului cutare.“

În Sucéva, pe lîngă municipalitatea română figura nă altă municipalitate armenescă, precum arrétă documentul din 1669, (10): nu scimŭ, deca și Armenii din celle-lalte orașe se bucurau de unu asemenea privilegiu.

Sfera acțiunii municipalităților nu se mărginea numai în cerculŭ propriu allu orașelorŭ respective, ci și affară din orașe assupra întregului teritoriu dependente seŭ „ascultătoriu“, în care se coppindeau mai multe sate, precum se vede din documentul din 1591 octombre 4 (11).

Indatoririle municipalităților erau:

De a appera teritoriuŭ orășenescŭ contra usurpațiunilorŭ, precum se vede din generalitatea documentelorŭ.

De a cerceta și, deca se pôte, de a împăca processele pentru viie, case, etc., precum se vede din documentul din 1679, aprilu 27 (12).

De a certifica sub sigilliulŭ municipale tranșacțiunile de proprietăți între orășeni, precum se vede din generalitatea documentelorŭ.

De a ține unu registru de toți proprietarii orasului, precum se vede din documentul din 1620 martiu 15. (13)

De a priveghia assupra approvisionării orașului în condițiuni stricte, cerute de obiceiile țerei, precum se vede din documentul din 1525, septembre 20. (14)

De a aduna și a respunde fiscului dările cuvenite din partea orașului, precum se vede din documentul din 1608—9 (15)

De a forma din orășeni contingintele de ôste cerutŭ în timpŭ de resbellŭ, precum se vede din documentul din 1665 (16).

Forma legale, deși nu totu-de-una urmată, a actelorŭ emanate dela municipalitate, era următorîă:

„În anulŭ a lunei în a . . . di.

„În dillele pré-piosului și pré-cuviosului „domnŭ allŭ nostru Ionŭ (cutare) cu mila lui „D-deŭ domnŭ țerei (cutare) și în dillele șoltuzului seŭ județului (cutare) cu 12 purgari „(făcendu-se lucrarea cutare), deci noi, înscriendŭ „tranșacțiunea în catastihulŭ orașului (cutare), de- „liberămŭ totu-d'ua-dată acestă scrisore a noastră „de incredințare, sub sigilliulŭ municipale, fiindŭ „fêță ômeni bunii anume (veri-uă căți-va marturi)“

Acestă elegante formă se vede din documentul din 1620, martiu 15 (17).

Casa șoltuzului seŭ județului servia dreptŭ pretoriulŭ municipalității, precum urméză din documentul din 1665 noembre 10 (18).

Lucrările municipalităților se scrieau slavonesce aprópe pone la jumetatea secolului XVII; totuși se affă acte municipale scrise românesce încă din secolulŭ precedinte, precum, de pildă, este acellu din 1591 octombre 4.

Atăta de uă cam dată: documentele ulterioare ne vorŭ descoperi mai multe detalie.

Credemŭ că ne-amŭ realizatŭ deplinŭ intențiunea de a justifica într'unŭ modŭ palpabile suprema importanță istorică a publicațiunii năstre.

Bucuresci,

1865, genariu 29.

B. Petriceicu-Hăjdêu.

(3) Ibid.

(4) Pagina 79.

(5) Pagina 105.

(6) Pagina 106.

(7) Pagina 79.

(8) Pagina 105.

(9) Pagina 79.

(10) Pagina 139.

(12) Pagina 60.

(13) Pagina 181.

(14) Pagina 57.

(15) Pagina 70.

(16) Pagina 79.

(17) Pagina 181.

(18) Pagina 79.